

bi jim bilo vprašanje Kopitarjevega življenja in ustvarjanja bolj pregledno.

Naj na koncu rečem še to, da je zamisel izdajati zbirko Znameniti Slovenci vredna pozornosti in bi lahko pomenila spodbudo tudi drugim, saj premore vsak od naših narodov znamenite ljudi, ki jih še ne poznamo dovolj.

Pogačnik se je Kopitarjevi znanstveni misli približal dialektično in napisal knjigo, ki je do konca izpolnila vse zahteve v zvezi s preučevanjem Kopitarjevega dela in osebnosti. S tem je bil tudi v tej knjigi dosežen namen zbirke Znameniti Slovenci. Največja vrednost te knjige pa je, da je avtor spoznal rezultate Kopitarjevih velikokrat naglih in »nerazumljivih« dejanj in jih postavil v kontekst ostalih dogajanj, zato so ta dejanja pred nami takšna, kakršna so v resnici tudi bila, pa najsi bodo velika dela ali zmote. Jože Pogačnik je temeljito in metodično opravil veliko delo, s katerim je obogatil svoj narod in vse tiste, ki jih zanima problem slovenske kulture, jezika in zgodovine. S tem je avtor spodsekal korenine »zunajznanstvenemu« izkoriščanju Kopitarjeve problematike nekdanj in danes.

Žal pa je treba še enkrat povedati, da v knjigi pogrešamo besedil, zaradi katerih bi bila še bolj dragocena.

Ivan Cesar

BRANKO RUDOLF, UMETNOST IN DRUŽBA

Izbor iz publicistike Branka Rudolfa Umetnik in družba* prihaja na knjižni trg in s tem v širši pregled ob avtorjevem minulem življenjskem jubileju in v času, ko se v izvirni slovenski publicistiki le počasi razvijajo izvirnejše,

(* Branko Rudolf, Umetnost in družba (razprave, polemike, članki) DZS Ljubljana 1976, s sodelovanjem pisca uredil Janko Liška, oprema Nadja Furlan)

podrobnejše ter s teoretsko-zgodovinsko dokumentarичnostjo in zanesljivostjo prevladujoče in tudi prepričljivo miselno-spoznave poti na področju umetnosti. Zdi se, da tudi slovenska mlada avantgarda v tem trenutku nima izrazitejšega in »skrbi« zbujujočega poleta, ob njej pa nima kaj »presenetljivega« povedati tudi izvirna esejistika. Kaj to pomeni? Samozadostnost in samozadovoljnost, miselno lenost, trenutno ustvarjalno praznino na prelomnem razdobju, ali nemara celo zazrtost v nove oblike kulturne organiziranosti in uveljavljanje podružbljanja kulture in kulturne politike na vseh področjih (na račun tudi večje izvirnosti, kvalitete, zahtevnosti, razvoja). Odgovor na to bi bil možen le po temeljitem premisleku, kot da smo v obdobju »čiščenja« in »naravne selekcije« po desetletnem obdobju dokaj svobodnega »eksperimentiranja« in literarnega »produciranja« na poti k novi sintezi in razvoju.

Zato prihajajo Rudolfovi eseji med bralce »z druge strani«, se pravi ne iz mladostne pobudniškosti, zazrtosti v prihodnost, marveč po notranji selekciji že dognanega in oblikovanega kot miselno jedro večdesetletnega intenzivnega ukvarjanja z vsemi zvrstmi umetnosti, kulture ter deloma znanosti. Rudolfovi eseji se v knjižni kompoziciji razvrščajo v poglavja o dramatik, upodabljaljoči umetnosti, kiču in estetsko kritičnih izhodiščih z uvodnim člankom Sodobnost Leninovih pogledov na kulturo in umetnost.

Uvodni članek aktualizira Leninovo misel o umetnosti in družbi v kontekstu »drugačne zgodovinske poti«, kot jo je napovedoval, predvsem o kontinuiteti v kulturi, ki ima tudi politični pomen (stalinizem, centralizem) ter analizira Leninovo osebno kot izjemno prodorno v preučevanju človeka kot socialnega bitja in njegove možnosti v resnično osvobojenem svetu. Čeprav je članek izšel pred dvajsetimi leti, je da-

nes aktualen po svojem (Leninovem) »interdisciplinarnem kombiniranju raznih poti spoznanja« po nuji sprememb »v zavesti in v življenju na tem planetu«.

V poglavju O dramatikih so ponatisnjeni zapisi o Molièru in baroku, Mozartu, Branislavu Nušiču, Cankarjevi oceni »Školjke« in Kraigherju dramatikemu ter o Bernardu Shawu in Čehovu. Molière se Rudolfu kaže kot dramatik in družboslovec (družbeni kritik, prosvetljenec) z naukom: »Tudi mi moramo živeti iz časa in za čas tako, kakor on in moramo vedeti, koliko se lahko priklanjamo občinstvu in mu ustrezamo tako, da mu vendar z lastno srčno prizadetostjo pomagamo v razvoju h globljemu spoznavanju samega sebe in sveta.« (38) Zapis o Mozartu kaže predvsem značajske in življenjske podedbe genialnega glasbenika v kontekstu njegovega dramskega oblikovanja (Don Juan, Beg iz Seraja, Figarova svatba, Čarobna piščal) in povezanosti z revolucijo. Članek o Branislavu Nušiču problematizira lastnosti in družbeno pogojenost njegovih gledaliških likov in nemožnosti Slovencev, da bi jih v celoti izrazili. Beseda o Cankarjevi oceni Školjke in Kraigherju dramatikemu posega v obdobje po letu 1910, v analizo navdušene (ne povsem prepričljive) Cankarjeve ocene drame »absolutnega hrepenenja« ter njeno genezo kot spoznanje tudi umetniškega vrha v Kraigherjevi dramski ustvarjalnosti. Ob vprašanju o aktualnosti Bernarda Shawa Branko Rudolf razmišlja o drami Sveta Ivana ter o dramatikovi ljubezni do likovne umetnosti in predvsem do glasbe. Z mislimi o dramatikih Čehova in njeni odzivnosti v sodobnosti Branko Rudolf končujejo prvi razdelek v knjigi.

Drugi sklop esejev O upodabljalni umetnosti prinaša najprej razmišljanje o Boschu in Brueghlu ter o vprašanju surrealizma in Hieronymusa Boscha (v

primerjavi s surrealizmom del Francea Miheliča, Spacala, Rika Debenjaka in deloma Doreta Klemenčiča. Sestavki: O mojstru Francetu Miheliču, Priloge k novejšemu delu Mihe Maleša in O Nikolaju Pirnatu posegajo na področje slovenske likovne umetnosti; avtor razmišlja o Miheličevi razpetosti med realizmom in fantastiko, o Maleševem likovnem izrazu in »vljudnostnih« odzivih pri kritiki ter o originalnosti dela Nikolaja Pirnata. Polemično sta zastavljena prispevka Ob analizi tako imenovanih »modernih« likovnih vrednot in Ob vprašanju moderne estetike in modernega kiparstva posebej. Avtor polemizira z nekaterimi stališči radijskega predavanja dr. Staneta Mikuža »Vprašanje sodobnega slikarstva«. Razdelek zaključuje Rudolfovo predavanje Ob problemu tako imenovane umetnosti »insita« na simpoziju 1972 v Bratislavi. V bistvu gre za problematiko »naivne umetnosti«, njenega pojmovanja, vrednotenja, študija, komunikativnosti, organizacije in socialnega pomena.

Najobsežnejša Rudolfova študija v knjigi Umetnost in družba je Kič in razstava kiča, nastala kot kritični zapis ob razstavi kiča v Ljubljani leta 1971 v organizaciji Etnografskega muzeja. Razstavo jemlje avtor kot provokacijo, zapis pa tudi kot polemiko s prirediteljem razstave dr. Gorazdom Makarovičem in knjigo Gilla Dorflesa o kiču. Študija je zastavljena izrazito problematsko (pojav kiča, zgodovinske razsežnosti, diletantizem, stil, pojavnost oblike, šund) in kot taka najvrednejša v knjigi.

Zadnje poglavje v knjigi O estetsko kritičnih izhodiščih obsega razmišljanja O bistvu glasbe (estetika glasbe s stališča razmerja glasbenika do okolice), O estetsko kritičnih izhodiščih, O vrednotenju intuicije in Pota umetnostne teorije. V prvem članku Rudolfa predvsem zanima problem notranje in zunanje imitacije v glasbi, v drugem

pojma »realizem« in »naturalizem« v umetnosti. Tretji članek je Rudolfov diskusijski prispevek na srečanju Pen kluba v Portorožu leta 1972, vprašanje abstraktne umetnosti in njene družbene odmevnosti pa je tema eseja Pota umetnostne teorije.

Spremno besedo Nekaj o življenju in delu Branka Rudolfa je prispeval Jan-ko Liška.

Rudolfovi eseji v knjigi Umetnost in družba aktualizirajo široko področje umetniškega ustvarjanja, pisani so izrazito komparativno, večkrat polemično in zgodovinsko dokumentarno. Manj je v njih teoretskih izhodišč ene smeri, razlage, vrednotenja... zdi se, da je vsaka tema ali problem zase prepuščen bralcu v presojo. Žal pa širina obravnavane snovi in izbor ne dopuščata širšega obravnavanja določene teme. Tako je na primer o slovenski literaturi v knjigi komaj nekaj polemičnih besed o Cankarjevi oceni »Školjke« in Kraigherju dramatiku, kar je zelo malo, če pomislimo na Rudolfovo dolgoletno pisateljsko pot in spremljanje sodobne slovenske literature. Esej o zaključeni temi npr. sodobna slovenska poezija, proza, dramatika, slikarstvo, glasba ipd. bi že organizacijsko ponujala drugačen, celovitejši pristop do teme. To bi bilo tudi za slovensko kulturno zgodovino večje vrednosti. Razmišljanja o Nušiču, Shawu, Mozartu, Molièru, Boschu, Brueglu so sicer tehtna in zanimiva, vendar hkrati preveč splošna, komplikacijska in s prevelikim inventarjem že znanih dejstev, da bi imela trajnejšo vrednost. Najboljši je esej o kiču. Tu je problematika zastavljena širše, čeprav vezano na konkreten dogodek — razstavo v Ljubljani. V celoti kažejo Rudolfovi eseji avtorjevo široko razgledanost, smisel za oblikovanje misli, razumljivost, lep jezik in obseg problematike, ki jo avtor aktualizira. Zlasti slednja lastnost je pri nas zelo redka.

BRANKO RUDOLF, ODMEVI ČASU

Vsestransko razgledani publicist in kulturni delavec Branko Rudolf je pred kratkim (1974) praznoval sedemdesetletnico svojega življenja, vendar bi ob tej priložnosti, starosti, publicistični usmerjenosti in delovanju malokdo pričakoval izpod njegovega peresa novo pesniško zbirko. Res pa je, da je Branko Rudolf tudi pesnik, saj je izdal že dve pesniški zbirki za odrasle: Svet in jaz (1954) in Žvegla potepuhova (1960), ter dve pesniški zbirki za otroke: Zamorček in ladjica (1955) in Huda mravljica (1969). Tretja Rudolfova zbirka 'Odmevi času' je potemtakem sad tihega ustvarjanja v zrelih moških letih in je že zaradi bogatih življenjskih izkušenj, ki jih naš avtor nedvomno ima, in miselne naravnosti tekstov, vredna pozornosti in premisleka.

Formalno je zbirka razdeljena na štiri cikle: Prebliski, Znotraj in zunaj, Avstralske pesmi in Iz mitologije in proč od nje. V prvem in najobsežnejšem ciklu 'Prebliski' so zbrane Rudolfove izrazito razmišljajoče pesmi, v katerih avtor išče človekovo trdno mesto v svetu, bodisi na način spoznavanja, akcij, iskanj intimnejših in čistejših medčloveških odnosov in vezi, ljubezni, »sozvočja duš«, hrepenenj, samospoznavanja, razumevanja pojavov, dialektike, odprtosti resnici, upanj, bodisi s primeri iz narave — rastlinskega in živalskega sveta (Maček, Travnik, Koli brijji, Kaktusi, Eksotičen cvet, Ribji obraz). V tekstih, večinoma opisno-izpovednih in le malo simbolnih, išče v danem motivu bistvo, modrost, resnico. Branku Rudolfu tema pesmi ne rabi za estetsko oblikovanje s poudarkom na jezikovni gradnji, marveč za možnost opazovanja žive pojavnosti v svetu. Tako si v nekaterih tekstih po-

(* Branko Rudolf, Odmevi času, Založba Obzorja Maribor 1976, opremil Slavko Tihec, str. 82)

maga z reki ali primeri znanih filozofov in znanstvenikov (Marx, Edison, Kierkegaard), še raje pa s projekcijo lastnega vedenja o opazovanih pojavih z njihovo praktično realizacijo v obliki pesemskih zapisov. Rudolfovo racionalno oblikovanje verzov ne dopušča poleta jezikovni eruptivnosti, ker avtor spušča opazovano pojavnost skozi svoje »kontrolno rešeto«, z namenom selekcije, opredelitve, vrednotenja, preverjanja ipd. Od tu izvirajo avtorjeve teze o življenju in svetu — kot o ničemer dokončnem, trajnem, marveč v večni dinamiki, dialektiki, skrivnostni zamejenosti.

Drugi cikel, Znotraj in zunaj, prinaša nekaj tekstov s poizkusom retrospektivnega soočenja z lastno življenjsko potjo (Vlaki, Onstran) in njenimi (ne) zamujenimi možnostmi, zavedanjem nikoli presežene animalne »temne strani človekovega bistva« (Zmaj), hvalnico Soncu in njegovi večni in enaki naklonjenosti svetu (Napitnica), z zgodovinskimi scenami (Kamnita miza, Stare orgle) in meditacijo o smrti (Igra s smrtjo). Osrednji vsebinski element cikla je čas, zgodovina, sprememba ideologij, življenja ob ohranjenih nekaterih konstantah.

V tretjem ciklu, Avstralske pesmi (posvečene našim izseljencem) doseže Rudolfovo zavedanje prostorskih dimenzij sveta svoj vrh. Vtisi s sedmega kontinenta, prostranstev ozračja, oceanov, nenaavadnega živalstva in rastlinstva, vendar »običajnega človeka«, vzbujajo nove asociacije o planetarni razsežnosti človeštva. Od tu meditacije: »Res nikoli nisi bil tu in nikoli več ne boš? / In odtod boš odšel na vse čase? / Ampak vedi, to je laž, laž, laž — neštetokrat si že bil tu / in povsod na tej Zemlji... / Saj so vsi ljudje po drobovju enaki — / žive celice povsod — in prah davnih prednikov / in tvoj prah, ko boš umrl — vse je bilo povsod, ne le v mislih, / tako gotovo kakor je danes ta noč prav

čudno prozorna / v tem mestu Adelaide, samo, seveda, mogoče / tega ne razumeš zmeraj tako jasno / kakor danes — zdaj in tu.« (61)

Četrti cikel, Iz mitologije in proč od nje, aktualizira spoznanja o spremenljivosti ideologij v zgodovini človeštva.

Branko Rudolf v svoji zbirki, Odmevi času, izkorišča pesemska besedila predvsem za pregled nekaterih položajnih stanj, deloma lastne življenjske poti, izraziteje pa v zgodovini človeštva nasploh. To pa pomeni, da zbirka noče biti predvsem poetična, estetska, marveč veliko bolj filozofska, refleksivna, zato je tudi jezikovno gradivo z vsemi simboli podrejeno tej funkciji. Kljub jasnemu spoznanju dialektike sveta in življenja v njem, ni v zbirki ne opaznih resignacij ne konkretnjših ustvarjalnih pobud in projektov, nikakršnih trdnjših in oprijemljivejših resnic. Spremenljivost kot tok razvoja je podana fragmentarno, spoznavno nezavezujoče, kot da bi se avtor bal dati trdnjša lastna spoznanja.

PISANICE OD LEPIH UMETNOSTI

V zbirki *Monumenta litterarum slovenicarum* so kot štirinajsti primerek ponatisov slovenskih literarnih redkosti in dragocenosti izšle Pisanice od lepih umetnosti, prvi slovenski literarni almanah, med leti 1779 in 1783. Izdaja, ki ji je izčrpno spremno besedo oskrbel Jože Koruza, obsega štiri zvezke: Pisanice (1779 in 1780), Pisanice (1781), Pisanice gradivo za 1782 in 1783 in Spremno besedo. Prva dva zvezka sta ponatis prvih treh letnikov almanaha, tretji ponatis gradiva za četrti zvezek, četrti pa obsega okrog 50 strani sprem-

(Pisanice od lepih umetnosti, Faksimile po tiskarskem primerku in rokopisu v NUK v Ljubljani, zbirka *Monumenta litterarum slovenicarum* 14, uredil in spremno besedo napisal Jože Koruza, opremil in tehnično uredil Aco Mavec, Mladinska knjiga 1977.)

ne besede s pojasnili k izdaji, z literaturo o Pisanicah, kazalom faksimilov po avtorjih in skupnim kazalom.

Pisanice, v kulturni zavesti povprečnega Slovenca skorajda nepoznan almanah, mnogo manj kot na primer pol stoletja mlajša Kranjska čbelica, so potemtakem s skoraj nedojemljivo in neopravičljivo zamudo, skoraj po dvesto letih, ponovno dostopne širšemu krogu slavistov in drugih bralcev. Tudi literatura o Pisanicah je skopa in pozna — v začetku 20. stoletja se z njimi ukvarjajo Janko Šlebinger, Ivan Grafenauer, France Kidrič in Nikolaj Omerza, kasneje pa se literarnozgodovinske obravnave Pisanic pojavijo šele v šestdesetih letih Alfonz Gspan, Fran Petrè, Boris Paternu, Dušan Voglar, Jože Koruza, Anton Slodnjak, Jože Pogačnik. Zato pisec spremne besede upravičeno ugotavlja, da so Pisanice v slovenski literarni zgodovini »pretežno nepravilno vrednoten pojav«.

V Koruzovi spremni besedi ne gre samo za ponovno aktualizacijo prvega slovenskega literarnega almanaha, za njegovo podrobnejšo predstavitev, marveč za nova odkritja in prevrednotenja literarnozgodovinskih dejstev (določiti realno vlogo urednika in verzifikatorja Antona Feliksa Deva in preporodnega deleža Antona Pohlina. Od tu tudi najprej urednikov nadroben oris življenja in dela Antona Pohlina (študiral je v dunajskem diskalceatskem samostanu kot bosonogi avguštinec o. Markō), slovenska prerodna miselnost in delo, seznanitev z literarno zapuščino Gregorja Vorenca, lastna slovstvena dejavnost — kultiviranje knjižnega jezika: Abecednika 1765, Krajnska gramatika 1768, 2. izdaja 1783, Tu malu besediše treh jezikov 1781, rokopisna Kranjska kronka 1770, pobude za izvirno pesništvo, slovenistična šola (Valentina Vodnika, Janeza Miheliča, Jožefa Zakotnika). Kritične ugotovitve, češ da se Pohlina ni poglobljaj v metrična vpra-

šanja, da njegovo verzološko vprašanje k slovnici kaže predvsem na filološka in agitacijska prizadevanja ter da obsega njegov delež v Pisanicah samo eno pesem (tu popravlja mnenje Franceta Kidriča) pripeljejo do obsežnejše predstavitve najzaslužnejšega delavca za uveljavitev slovenske posvetne verzifikacije — Antona Feliksa Deva (1732—1786). Kasnejšega urednika Pisanic spremlja Jože Koruza od začetkov šolanja (Tržič, jezuitska gimnazija v Ljubljani, študij filozofije, vstop med diskalceate pri Dunaju, nadaljnji študij, posvetitev v mašnika, lektor filozofije in teologije) do vrnitve v Ljubljano in orisa njegovih pesniških prizadevanj v zborniku (Putigram inu en povš, Zadovolne jetnik, Jetnik, Krajnska dežela želi tudi svoj dikcionarjum imeti, Normalšole te narmlajše teh Modric, Lubezn Jožefa II rimskega cesarja pruti svojemu bližnemu, Vesele krajnske Modric na prihod nje Belina, Kdur na buga je brez Buga, Teh staršov kletvine nesrečne konc, Amynth na oči svoje Elmire, Stanovitnost, Clytia al soncu, Na kratkust človeškega življenja, Pudelbal, Pesm na enega domačega bolteka, Občutenje tega serca od Lenore, Spevorečnost na krajnske spvorečneke, Medved per čebelah, Nasladnost, Sodne dan enega pijanca, Paradiž, Opereta), kar govori o kar se da širokih (lirika, epika, dramatika) ustvarjalnih prizadevanjih.

Valentin Vodnik je predstavljen kot tretji sodelavec Pisanic — s petimi teksti: Mila pesem, pejta P. Marku A. D. za odhodno... Prošna na krajnsko Modrino, Krajnske Modrine žalovanje nad smertjo Marije Terezije, premodre cesarice, Zadovolne Krajnc in Klek. V teh pesmih je Vodnik napravil precejšen slogovni razvoj v smislu uveljavljanja silabotoničnega verzifikacijskega principa, odmika od začetnega Devovega vpliva, z gledovanja po sodobnem nemškem pesništvu in novih metričnih oblikah.

Bolj na kratko so predstavljeni drugi sodelavci Pisanic: Janez Mihelič s pesmijo Mila pesm . . . , Martin Naglič s kratko pesmijo Nečemernost tega svejta ter Janez Nepomuk grof Edling in A. T. Linhart s svobodnim nemškim prevodom Devove Ljubezni Jožefa II. (vprašanje resničnega prevajalca še ni dokazano).

V oddelkih Odmev in vrednotenje Pisanic ter Pomen Jože Koruza ugotavlja vzroke za navdušen sprejem almanaha in kasnejšo dobo ohladitve in kritičnosti (janzenistična in razsvetljenjska usmerjenost k najširšemu krogu bralcev). Kritičen do Pisanic (iz fevdalne miselnosti in baročne estetike izvirajočemu almanahu, namenjenemu predvsem izobražencem in višjim slojem) je bil tudi Žiga Zois (prednost je dal Zadovolnemu Kranjcu), medtem ko je Blaž Kumerdej za poglavje o poetiki v rokopisu slovnice leta 1791 upošteval le pesniške sodelavce Zoiso-vega kroga (Japelj, Linhart), Jernej Kopitar je bil najbolj odklonilen (»Menim, da je bolje nič kakor kaj takega« — 1809 pismo Josefu Dobrovskemu), Janez Anton Zupančič pa je imel te pesmi za »nezrelo hlastanje po nekakšni zvišenosti in težnje v jezikovni purizem«. Matija Čop ima (leta 1831 v orisu slovenske literature za P. J. Šafařika) Pisanice za prvi znani poskus učenega kranjskega posvetnega pesništva, pesnim odreka poetično vrednost, pesnikom pa pripisuje vpliv takratnih dunajskih pesnikov. Miha Kastelic omenja Pisanice v uvodni pesmi Prijatlam krajnšine v prvem zvezku Kranjske čbelice (1830) kot dokaz slovenske pesniške tradicije.

Tudi slovenska literarna zgodovina Pisanicam ni bila naklonjena (Ivan Pri-

jatelj, France Kidrič), medtem ko so opazna prizadevanja za ovrednotenje prvega pesniškega zbornika v kontekstu časa brez nasprotnih idejnih pogledov, šele v zadnjem času. Zato pi-sec spremne besede ob koncu, ko podaja pomen pisaniške verzifikacije, nakazuje nove okvire vrednotenja tega zbornika in pri tem upošteva: načrtno pesniško dejavnost večjega obsega, ustno pesniško tradicijo, pesništvo v okviru polljudskega pismenstva, tradicijo novolatinskega pesnjenja, vplive jezuitske šolske poetike, baroka, razsvetljenske ideje, predromantične nemške poezije do njihove organske zraslosti iz specifičnih slovenskih razmer in potreb. Ob koncu ne moremo prezreti Koruzove presoje pesniškega in uredniškega deleža A. F. Deva, začetnika slovenske umetelne verzifikacije.

V Pojasnilu k izdaji Jože Koruza prodorno in natančno razkriva nekatere čisto bibliografske probleme Pisanic (tisk, vezava, rokopisi, zapuščina, ohranjeni izvodi, naslov almanaha), pa tudi težave pri faksimilarni izdaji.

Ponatis Pisanic, v originalu skorajda neohranjenega prvega pesniškega zbornika na Slovenskem, je dejanje večjega kulturnega in literarno-znanstvenega pomena, kot se kaže glede na slabo poznavanje naše predvodnikovske pesniške ali verzifikatorske tradicije. Zamudi ponatisov, naj bo opravičena ali ne, pa vendarle kaže na spremembe v vrednotenju in v določanju pravega mesta Pisanic v naši literarni zgodovini. Dostopnost širšemu krogu bralcev je eden izmed obveznih spremljevalcev in pogojev slednjega.

Marijan Zlobec